

INSPIRATIENOTA 2025

Inhoud

Samenvatting: de inspiratienota in een notendop	3
Inleiding.....	6
De 4de Pijler in Vlaanderen	6
Het 4de Pijlersteunpunt.....	6
Waarom deze strategische oefening?	7
Hoe kwam dit rapport tot stand?	7
De huidige werking van het 4de Pijlersteunpunt.....	8
Wat doet het 4de Pijlersteunpunt?	8
De dienstverlening van het 4 ^{de} Pijlersteunpunt.....	8
11.11.11 investeert in 4 ^{de} Pijlerorganisaties	9
Belangrijkste conclusies van de bevragingen	9
Visie en uitdagingen voor de komende jaren	10
Innovatie en technologie als motor voor duurzame partnerschappen	10
Hedendaagse uitdagingen	11
1. Inzetten op de versterking van kwaliteit van internationale solidariteitsprojecten, met een focus op duurzaamheid, gelijkwaardig partnerschap en innovatie.....	12
2. Netwerken versterken en inzetten op het delen van kennis en ervaringen tussen 4de Pijlerorganisaties onderling en hun partners.	13
3. 4de Pijlerorganisaties versterken op financieel, structureel en operationeel vlak, met aandacht voor financiële stabiliteit via diversificatie van inkomsten en meer steun van overheden en bedrijven in Vlaanderen én in de partnerlanden.	14
4. Gericht inzetten op het aantrekken van nieuwe sympathisanten en vrijwilligers om de impact en draagkracht van de 4 ^{de} Pijlerorganisaties te vergroten en waarborgen.....	16
5. Administratieve ondersteuning bieden aan 4 ^{de} Pijlerorganisaties om hen te begeleiden bij de toenemende administratieve verplichtingen en hindernissen, en dat zowel hier als in het partnerland.....	17
6. De vertegenwoordigers van de diaspora actiever betrekken bij de Internationale Solidariteitsbeweging en extra ondersteunen om hun projecten in hun thuislanden te realiseren.....	18
7. Kritisch kijken en groeien naar een eigentijds vrijwilligerswerk en stages in het buitenland waar alle betrokkenen voordelen en geen schade aan ondervinden.	20
8. 4de Pijlerorganisaties sterker verankeren in de Internationale Solidariteitsbeweging door hen nauwer te betrekken bij beleidsthema's en samenwerkingen stimuleren, zowel in Vlaanderen als in de partnerlanden.	21
9. De stem van de 4 ^{de} Pijler vertegenwoordigen en vergroten bij overheden, stakeholders en het brede publiek, en zo gezamenlijk werk maken van een geëngageerde lokale mondiale werking.	23
10. Inzetten op een grotere zichtbaarheid van de 4 ^{de} Pijlerinitiatieven bij het brede publiek, om hun maatschappelijke relevantie en impact te benadrukken.....	24
11. Samenwerken in internationale en Europese netwerken om de ondersteuning voor burgerinitiatieven voor mondiale solidariteit in diverse landen te versterken.	25
Besluit en operationalisering (planning)	26

Samenvatting: de inspiratienota in een notendop

In 2019 organiseerde het 4de Pijlersteunpunt een uitgebreide strategieoefening naar aanleiding van het 10-jarige bestaan van het steunpunt. Dat resulteerde in de 'Inspiratienota 2020' als kader voor de 4de Pijlerwerking.

Nu, 5 jaar later, zijn er diverse aanleidingen om die inspiratienota te herbekijken, te evalueren en bij te sturen:

- De hernieuwing van samenwerking van het 4de Pijlersteunpunt met diverse overheden naar aanleiding van nieuwe bestuursperiodes bij de Vlaamse overheid, de provincies, steden en gemeenten.
- Het ontwerp van een nieuwe DGD-programma van 11.11.11 voor de periode van 2027 tot 2031.
- De voortschrijdende inbedding van de 4de Pijlerwerking in de bewegingsdienst van 11.11.11.
- De voortdurende evolutie van het landschap voor internationale solidariteit in Vlaanderen waar de dienstverlening van het 4de Pijlersteunpunt graag zo dicht mogelijk bij aansluit.

Het was dus tijd voor een nieuwe strategieoefening. Die hebben we grotendeels aangepakt volgens dezelfde methodiek als in 2019: met een uitgebreide bevraging en een aantal focusgroepen met 4de Pijlerorganisaties.

Diverse belanghebbenden van de 4de Pijlerwerking werden betrokken bij deze toekomsttoefening:

- de 4de Pijlerinitiatieven zelf
- ambtenaren van lokale en provinciale overheden
- medewerkers van minderheden-federaties
- medewerkers van organisaties waarmee 11.11.11 samenwerkt in het kader van de 4de Pijlerwerking.

- **Positieve waardering voor de huidige werking**

In een eerste luik werden de bouwstenen van de huidige 4de Pijlerwerking tegen het licht gehouden: de website, de helpdesk, het vormingsaanbod, de ontmoetingsmomenten en de jaarlijkse Dag van de 4de Pijler.

Uit de bevraging en de gesprekken blijkt dat **de huidige werking van het 4de Pijlersteunpunt sterk wordt gewaardeerd en aansluit bij de noden**. Er is een duidelijke vraag om op de ingeslagen weg verder te gaan.

De belangrijkste opdracht van het 4de Pijlersteunpunt blijft dan ook: De ondersteuning van 4de Pijlerinitiatieven met het oog op de versterking van kwaliteit van hun projecten en initiatieven, zowel in Vlaanderen als in de partnerlanden waar ze actief zijn.

- **Een onderdeel van de beweging voor Internationale Solidariteit**

Als koepel van Internationale Solidariteit zette 11.11.11 ook al gewaardeerde stappen om 4de Pijlerorganisaties een volwaardig en actieve plaats te bieden binnen Beweging voor Internationale Solidariteit.

4de Pijlerorganisaties zijn opgenomen in de Algemene Vergadering en de Raad van Bestuur van 11.11.11. En er is een adviserend 4de Pijlerpanel (+250 leden) als klankbord van de 4de Pijler binnen de Internationale Solidariteitsbeweging. En er is een actieve stuurgroep met 10 vertegenwoordigers die de stem van 4de Pijlerorganisaties op een representatieve manier vertolken en behartigen.

Sinds 2017 is er ook een 11-fonds voor 4de Pijlerinitiatieven in het leven geroepen. Dit is een deel van de opbrengst van de 11.11.11-campagne waarmee 11.11.11 jaarlijks, via een projectoproep, meer dan 100 4de Pijlerprojecten financieel ondersteunt.

- **Visie en uitdagingen voor de komende jaren: Innovatie en technologie als motor voor duurzame partnerschappen**

De wereld verandert razendsnel, en ook internationale solidariteit moet mee evolueren. Technologie en innovatie bieden nieuwe mogelijkheden om duurzame en gelijkwaardige samenwerkingen op te bouwen. Digitalisering, vernieuwende communicatie- en leermiddelen en innovatieve financieringsmodellen versterken de autonomie van lokale partners en verhogen de impact van projecten.

11 uitdagingen voor de komende jaren

Vanuit dit vertrekpunt identificeerden we 11 uitdagingen, die we als focus nemen om onze 4de Pijlerwerking tijdens de komende jaren te bepalen:

1. Inzetten op de **versterking van kwaliteit** van internationale solidariteitsprojecten, met een focus op duurzaamheid, **gelijkwaardig partnerschap** en innovatie.
2. Netwerken versterken en inzetten op het **delen van kennis en ervaringen** tussen 4de Pijlerorganisaties onderling en hun partners.
3. 4de Pijlerorganisaties versterken op **financieel, structureel en operationeel** vlak, met aandacht voor financiële stabiliteit via diversificatie van inkomsten en meer steun van overheden en bedrijven in Vlaanderen én in de partnerlanden.
4. Gericht inzetten op het **aantrekken van nieuwe sympathisanten en vrijwilligers** om de impact en draagkracht van 4de Pijlerorganisaties te vergroten en waarborgen.
5. **Administratieve ondersteuning** bieden aan 4de Pijlerorganisaties om hen te begeleiden bij de toenemende administratieve verplichtingen en hindernissen, en dat zowel hier als in het partnerland.
6. De vertegenwoordigers van de **diaspora** actiever betrekken bij de Internationale Solidariteitsbeweging en extra ondersteunen om hun projecten in hun thuislanden te realiseren.
7. Kritisch kijken en groeien naar een **eigentijds vrijwilligerswerk en stages in het buitenland** waar alle betrokkenen voordelen en geen schade aan ondervinden.
8. 4de Pijlerorganisaties **sterker verankeren in de Internationale Solidariteitsbeweging** door hen nauwer te betrekken bij beleidsthema's en samenwerkingen stimuleren, zowel in Vlaanderen als in de partnerlanden.
9. De stem van de 4de Pijler vertolken en vergroten bij overheden, stakeholders en het brede publiek, en zo gezamenlijk werk maken van een **geëngageerde lokale mondiale werking**.
10. Inzetten op een **grotere zichtbaarheid** van 4de Pijlerinitiatieven bij het brede publiek, om hun maatschappelijke relevantie en impact te benadrukken.
11. Samenwerken in **internationale en Europese netwerken** om de ondersteuning voor burgerinitiatieven voor mondiale solidariteit in diverse landen te versterken.

Het is niet zo dat al deze uitdagingen, en de concrete voorstellen die we eraan koppelen, onmiddellijk in de praktijk omgezet kunnen worden. Daarvoor zijn de capaciteit en de middelen van het 4de Pijlersteunpunt te beperkt. Maar het 4de Pijlersteunpunt zal wel sterk rond deze uitdagingen werken en steeds thema's zoals gelijkwaardig partnerschap en innovatie meenemen in haar dagelijkse werking en in de verbreding of verdieping van de opdracht van het 4de Pijlersteunpunt.

Inleiding

De 4de Pijler in Vlaanderen

Binnen het Vlaamse landschap van Internationale Solidariteit zijn er heel wat burgerinitiatieven actief. Een grote groep mensen steekt zelf de handen uit de mouwen en ondersteunt een Internationaal Solidariteitsproject elders in de wereld. In Vlaanderen worden deze verenigingen 4de Pijlerinitiatieven genoemd.

De identificatie van het begrip 4de Pijler komt voort uit onderzoek van prof. Patrick Develtere en het Hoger Instituut voor van de Arbeid (KU Leuven). De 4de Pijlerinitiatieven worden onderscheiden van de 3 traditionele pijlers van ontwikkelingssamenwerking: de overheden (1e pijler), de internationale instellingen (2e pijler) en de erkende ngo's voor ontwikkelingssamenwerking en universiteiten (3de pijler).

Uit dit onderzoek blijkt dat er in Vlaanderen minimaal 1.200 4de Pijlerorganisaties actief zijn, en wellicht veel meer. Dit betekent ook dat 30.000 tot 60.000 vrijwilligers in Vlaanderen via een eigen project regelmatig de handen uit de mouwen steken in het kader van mondiale solidariteit. Jaarlijks zouden deze initiatieven in Vlaanderen 47 à 68 miljoen euro inzamelen om projecten te steunen. Deze cijfers worden ook bevestigd door later onderzoek (2023) van, onder meer, dr. Sara Kinsbergen van de Radboud Universiteit van Nijmegen.

Het 4de Pijlersteunpunt

Na een allereerste Vlaamse 4de Pijlerconferentie in 2007, ingericht door toenmalig Vlaams minister Buitenlands Beleid Geert Bourgeois, werd in januari 2009 het 4de Pijlersteunpunt opgericht op initiatief van de Vlaamse Overheid.

Het 4de Pijlersteunpunt kreeg vorm vanuit een samenwerking tussen het Vlaamse Agentschap voor Internationale Samenwerking (VAIS) en de koepel van de Vlaamse Noord-Zuidbeweging (11.11.11). Om ondersteuning te bieden aan 4de Pijlerinitiatieven werd er een website uitgebouwd, een helpdeskfunctie opgezet, een vormingsaanbod uitgewerkt en werden er regelmatig ontmoetingsmomenten georganiseerd.

Vanaf 2012 koos de Vlaamse Overheid om het 4de Pijlersteunpunt volledig onder te brengen bij 11.11.11. Het 4de Pijlersteunpunt vond zo aansluiting bij de brede expertise rond Internationale Solidariteit die de koepelorganisatie ter beschikking kan stellen en bij de goede, lokale inbedding van 11.11.11 in gemeenten, provincies, lokale vrijwilligersgroepen, Gemeentelijke Raden voor Internationale Solidariteit (GRIS) en middenveldorganisaties.

In 2025, bij het schrijven van deze nota, is het 4de Pijlersteunpunt nog steeds onderdeel van 11.11.11. Het wordt gecoördineerd door een team van 4 werknemers (3 VTE) en heeft een sterke samenwerking met de bewegingsdienst van 11.11.11.

Waarom deze strategische oefening?

Voor de werking van het 4de Pijlersteunpunt is het belangrijk om flexibel om te gaan met de huidige en nieuwe tendensen. Dit rapport biedt het kader waarop 11.11.11 de werking van het 4de Pijlersteunpunt de komende 5 jaar wil richten.

Echter, niet alle voorstellen en suggesties zullen onmiddellijk in praktijk kunnen omgezet worden. Daarvoor zijn de capaciteit en de middelen van het 4de Pijlersteunpunt te beperkt. Maar het 4de Pijlersteunpunt zal wel in de aangegeven richting werken en dit brede kader en deze visie meenemen in de dagelijkse werking en in de verbreding of verdieping van de opdracht van het 4de Pijlersteunpunt.

Hoe kwam dit rapport tot stand?

Het 4de Pijlersteunpunt startte deze strategische oefening begin oktober 2024 met een bevraging bij 985 4de Pijlerorganisaties die geregistreerd zijn bij het 4de pijlersteunpunt.

Een tweede enquête werd verstuurd naar diverse belanghebbenden van de 4de Pijlerwerking (ambtenaren van lokale en provinciale overheden, medewerkers van minderhedenfederaties enz..).

205 respondenten namen deel aan één van beide enquêtes. Het doel van de enquêtes was om de huidige werking van het 4de Pijlersteunpunt te evalueren en om een zicht te krijgen op de noden die 4de Pijlerorganisaties ervaren voor de toekomst.

Gelijktijdig vonden ook een aantal **focusgroepen** plaats met 4de Pijlerinitiatieven en vertegenwoordigers van diaspora-initiatieven. We bekeken de kwaliteit van de ondersteuning vanuit het 4de Pijlersteunpunt en de mogelijke samenwerkingen en synergiën die de verschillende actoren binnen het veld van Internationale Solidariteit aan 4de Pijlerinitiatieven kunnen bieden.

De uitkomst van deze toekomst oefeningen, enquêtes en focusgesprekken werd het vertrekpunt om deze visie en de uitdagingen van het 4de Pijlersteunpunt voor de komende jaren te formuleren.

De huidige werking van het 4de Pijlersteunpunt

Wat doet het 4de Pijlersteunpunt?

Het 4de Pijlersteunpunt biedt ondersteuning aan iedereen in Vlaanderen die met een eigen internationaal solidariteitsproject bezig is. **Netwerken en innoveren staan voorop.** Via o.a. de website met bijhorende **helpdesk** en via netwerk- en vormingsdagen **inspireren en adviseren we de Vlaamse 4de Pijler**. Om zo te blijven evolueren volgens hedendaagse inzichten en (technologische) mogelijkheden.

Ons vormingsaanbod passen we voortdurend aan op maat van 4de Pijlerinitiatieven en met de ontmoetingsmomenten zetten we in op uitwisseling en dialoog tussen 4de Pijlerinitiatieven onderling en met andere actoren. Op die manier tracht het 4de Pijlersteunpunt samenwerking te stimuleren waarbij iedereen, volgens zijn eigen inbreng, bijdraagt tot een kwalitatieve en doeltreffende internationale solidariteitsbeweging.

Tot slot wil het 4de Pijlersteunpunt de 4de Pijlerorganisaties in Vlaanderen duidelijker op de kaart zetten en hun bekendheid vergroten, via een gezamenlijk communicatie. Dat er zo veel initiatieven en betrokken personen in Vlaanderen zijn, toont immers aan dat het draagvlak voor internationale solidariteit en gelijkheid groot is.

De dienstverlening van het 4de Pijlersteunpunt

Het 4de Pijlersteunpunt maakt gebruik van verschillende manieren om de 4de Pijlerinitiatieven te ondersteunen en hun werking te versterken.

Website - De website www.4depijler.be is een bron van informatie en een plek van ontmoeting en uitwisseling voor 4de Pijlerinitiatieven. Elk 4de Pijlerinitiatief kan zich gratis en vrijblijvend registreren op de website en zo op de hoogte blijven van heel wat relevante informatie, onder meer via de maandelijkse elektronische nieuwsbrief. Op dit moment staan ongeveer 900 organisaties geregistreerd op de website. In het 'handboek' op de website vinden 4de Pijlerinitiatieven een schat aan tips die kunnen helpen bij het realiseren van hun project.

Helpdesk - De medewerkers van het 4de Pijlersteunpunt beantwoorden jaarlijks ruim 200 vragen van 4de Pijlerinitiatieven, jongeren die naar het Globale Zuiden gaan, startende organisaties, diasporagroepen die actief zijn in hun regio van herkomst, middenveldorganisaties, overheden, ... Die vragen worden opgevolgd per e-mail, telefoon of tijdens persoonlijke gesprekken (ca. 55 gesprekken per jaar).

Vormingsaanbod – Het 4de Pijlersteunpunt biedt vormingen aan rond verschillende thema's, die relevant zijn voor 4de Pijlerinitiatieven. Deze vormingen versterken zowel hun project in het partnerland als hun werking in Vlaanderen. Enkele voorbeelden van thema's waar de vormingen over gaan, zijn projectwerking, intercultureel samenwerken, basisvorming rond internationale solidariteitsprojecten, sociale media, eigentijds vrijwilligerswerk, communicatie, fondsenwerving, zakelijk bekeken (vzw-wetgeving), ethische code, gender, De vormingen worden regionaal georganiseerd, meestal in samenwerking met provincies en/of steden en gemeenten. Jaarlijks vinden er ca. 30 vormingsmomenten met een 1000 deelnemers plaats. Dit vormingsaanbod passen we voortdurend aan naar actuele noden die we te weten komen door continue in contact te staan met stakeholders en 4de Pijlerorganisaties.

Ontmoetingsmomenten - Elk jaar worden er verschillende ontmoetingsmomenten georganiseerd rond bepaalde thema's of landen. Tijdens deze ontmoetingsmomenten staan uitwisseling en kennismaking centraal. 4de Pijlerinitiatieven krijgen hierbij de kans om andere organisaties te leren kennen die rond hetzelfde thema actief zijn of die in dezelfde regio werken.

Een jaarlijks weerkerend ontmoetingsmoment is de 'DAG VAN DE 4de PIJLER' in het Vlaams Parlement, gekoppeld aan online webinars die week bereiken we 400 deelnemers uit heel Vlaanderen. Tijdens deze dag wordt sterk ingezet op uitwisseling tussen de 4de Pijlers. De Dag van de 4de Pijler maakt de rijke diversiteit aan 4de Pijlerorganisaties in Vlaanderen zichtbaar. Het is ook een ideaal moment om kennis te maken met 'de personen achter de helpdesk' en zo de drempel te verlagen.

11.11.11 investeert in 4de Pijlerorganisaties

Als koepel van Internationale Solidariteit kiest 11.11.11 bewust om de 4de Pijlerorganisaties een volwaardige en actieve plaats te bieden binnen de brede Internationale Solidariteitsbeweging. 11.11.11 bouwt aan de samenwerking tussen ngo's en 4de Pijlerinitiatieven in een sfeer van complementariteit. De structurele benadering van internationale solidariteit en de heel concrete aanpak van 4de Pijlerinitiatieven zijn immers niet in tegenspraak. Het zijn twee kanten van hetzelfde verhaal. Door krachten te bundelen, kunnen we, als brede beweging, samen een sterk verhaal brengen voor gelijkheid en duurzame samenwerking wereldwijd.

Sinds 2013 werden 5 vertegenwoordigers van 4de Pijlerorganisaties opgenomen in de Algemene Vergadering van 11.11.11, één vertegenwoordiger zetelt in de Raad van Bestuur. Tegelijk hebben we ook al meer dan 10 jaar een adviserend 4de Pijlerpanel (250 leden). Via dit 4de Pijlerpanel wil 11.11.11 de inspraak van 4de Pijlerinitiatieven waarborgen als actor in internationale solidariteit, de stem van 4de Pijlerorganisaties op een representatieve manier vertolken en haar belangen behartigen.

Sedert 2017 bestaat er ook een 11.11.11-fonds voor 4de Pijlerinitiatieven. Dit fonds bestaat uit een deel van de opbrengst die 11.11.11 jaarlijks verzamelt via campagnes. Leden van het 4de Pijlerpanel kunnen bij het fonds een aanvraag indienen voor financiële ondersteuning. Na beoordeling door een jury is er +- € 100.000 ter beschikking voor een 100-tal aanvragen.

Belangrijkste conclusies van de bevragingen

Uit de onderzoeken en gesprekken blijkt dat de huidige werking van het 4de Pijlersteunpunt sterk wordt gewaardeerd. De vraag is zeer duidelijk aanwezig om op de ingeslagen weg verder te gaan. Dit blijft dan ook de belangrijkste opdracht van het 4de Pijlersteunpunt voor de toekomst: de ondersteuning naar kwaliteitsverbetering van 4de Pijlerinitiatieven en -projecten te blijven waarborgen, zowel hier als in het partnerland waar ze actief zijn.

Visie en uitdagingen voor de komende jaren

Sinds 2019 is er binnen de 4de Pijler een duidelijke evolutie merkbaar. Het bewustzijn rond gelijkwaardig partnerschap binnen internationale solidariteit en de manier waarop we onze projecten vormgeven, is sterk gegroeid. Wat in de inspiratienota van 2020 nog als een uitdaging werd geformuleerd, is intussen een belangrijk uitgangspunt geworden in de werking van vele 4de Pijlerinitiatieven.

De principes van 'Shift the Power' blijven richtinggevend: minder werken vanuit een hulplogica en meer vanuit gelijkwaardige partnerschappen. Volop inzetten op écht eigenaarschap en onze partners zelf het stuur in handen geven. We zijn trots dat hierin een enorme groei merkbaar is. Daarnaast blijven we onze projecten bekijken als deel van een groter geheel van mondiale uitdagingen, met expliciete linken naar de Agenda 2030.

De komende jaren willen we deze positieve evolutie niet alleen aanhouden, maar verder verdiepen. We streven ernaar om iedereen mee te krijgen in deze verandering, zodat 'Shift the Power' niet enkel een ambitie is, maar een vanzelfsprekendheid in alle facetten van onze werking.

Innovatie en technologie als motor voor duurzame partnerschappen

De wereld verandert razendsnel, en ook internationale solidariteit moet dus mee evolueren. Technologie en innovatie bieden nieuwe mogelijkheden om duurzame en gelijkwaardige samenwerkingen verder op te bouwen. Digitalisering, vernieuwende communicatie- en leermiddelen en innovatieve financieringsmodellen versterken de autonomie van lokale partners en verhogen de impact van projecten.

Binnen het 4de Pijlersteunpunt onderzoeken we hoe we de komende jaren kunnen inzetten op innovatie, niet als doel op zich, maar als middel om eigenaarschap en financiële zelfstandigheid te versterken. Dit sluit aan bij onze bredere visie op "shifting the power": de kracht ligt bij de lokale gemeenschappen, en technologie kan helpen die kracht verder te benutten.

Wat betekent dit in de praktijk?

- **Digitale tools als hefboom**
Door innovatieve technologieën zoals open-source platforms, online evaluatietools, en e-learningmodules en applicaties zoals de Change de Game app kunnen lokale organisaties efficiënter werken en hun eigen capaciteiten versterken.
- **Financiële innovatie en alternatieve financiering**
Traditionele afhankelijkheid van subsidies en donaties maakt plaats voor duurzame modellen zoals sociale ondernemingen, crowdfunding en microfinanciering. Dit geeft lokale partners meer autonomie en langetermijnperspectief.
- **Slimme communicatie en kennisdeling**
Digitale samenwerkingstools, online netwerken en hybride evenementen zorgen voor een snellere en efficiëntere kennisuitwisseling zowel hier als in partnerlanden, zonder de noodzaak van dure en ecologisch belastende verplaatsingen.
- **Innovatie binnen partnerschappen**
We stimuleren nieuwe samenwerkingsvormen waarin lokale partners niet enkel uitvoerders zijn, maar als volwaardige actoren mee aan tafel zitten om strategieën en besluitvorming vorm te geven. Dit vraagt om een fundamentele verschuiving in hoe we internationale samenwerking benaderen.

Om een toekomstbestendige en eerlijke samenwerking te realiseren, moeten we voorbij klassieke modellen durven denken. Innovatie en technologie zijn daarin geen luxe, maar een noodzakelijke stap naar vernieuwende projecten en duurzame en gelijkwaardige partnerschappen.

Hedendaagse uitdagingen

De stakeholders uit de bevestigingen en focusgesprekken formuleerden ook een aantal hedendaagse uitdagingen waarop volgens hen het 4de Pijlersteunpunt dient in te zetten. Hieronder worden deze uitdagingen besproken en enkele beleidsdoelstellingen en mogelijke activiteiten toegevoegd. Zoals reeds vermeld in het begin van dit rapport, is het echter niet zo dat alle voorstellen onmiddellijk in praktijk kunnen omgezet worden. Maar het 4de Pijlersteunpunt zal onderstaande uitdagingen wel opnemen in de verbreding of verdieping van hun opdracht en hierin steeds een innoverende aanpak en de Shift The Power-logica verwerken.

1. Inzetten op de versterking van kwaliteit van internationale solidariteitsprojecten, met een focus op duurzaamheid, gelijkwaardig partnerschap en innovatie.

Context

Het belangrijkste aan de werking van 4de Pijlerinitiatieven zijn natuurlijk hun realisaties in hun partnerlanden. Is er écht eigenaarschap van de Internationale partnerorganisaties? Is er aandacht voor het 'proces' bij het realiseren van een project en niet enkel aandacht voor het product? Realiseren de 4de Pijlerinitiatieven verandering die toekomstgericht is? Wordt er gewerkt aan een 'exit-strategie'? Bestaat er een ethische gedragscode die gedragen wordt door de 4de Pijlerorganisatie, vrijwilligers, partnerorganisatie, ...?

Een project is geen lineair proces, maar een leerproces met vallen, opstaan, bijsturen, bijleren en weer opnieuw durven beginnen. Het 4de Pijlersteunpunt begeleidt 4de Pijlerinitiatieven in dit leerproces. In een ideale wereld zou dit ook rechtstreekse ondersteuning van 4de Pijlerprojecten 'op het terrein' zelf inhouden. Hoewel die vraag leeft bij een aantal 4de Pijlerinitiatieven, heeft het 4de Pijlersteunpunt tot nu toe niet de middelen en netwerk om dit te realiseren.

Beleidsdoelstellingen

- Het 4de Pijlersteunpunt heeft kennis opgebouwd over hoe het, door samenwerkingen met partners ter plaatse, ook begeleiding kan voorzien voor 4de Pijlerorganisaties in het land van hun project.
- Het 4de Pijlersteunpunt heeft een goed gevuld overzicht van good practices in verschillende landen die andere 4de Pijlers kunnen ondersteunen en/of inspireren.
- Het is een speerpunt opdat alle 4de Pijlerorganisaties een ethische gedragscode hebben.

Wat we al doen en behouden

Het 4de Pijlersteunpunt spitst nu vooral toe op vorming en ervaringsuitwisseling tijdens netwerkmomenten. Ook vanuit de helpdesk wordt verwezen naar andere 4de Pijlerorganisaties, ngo's, kennisinstellingen of bedrijven die actief zijn in dezelfde landen of rond dezelfde thema's om expertise-deling te stimuleren.

Mogelijke activiteiten

- Er is minstens één experiment opgezet en uitgevoerd met begeleiding in het Globale Zuiden.
- Er vindt een onderzoek plaats naar mogelijkheden met samenwerking met een landenkantoor van 11.11.11, één van haar leden of een diplomatieke post.
- Het stimuleren van 4de Pijlerorganisaties om bij elkaars project op bezoek te gaan en zowel vertegenwoordigers van 4de Pijlerorganisaties als vertegenwoordigers van partnerorganisaties te laten uitwisselen in het partnerland zelf.
- Vorming en uitwisseling over ethische gedragscodes.

2. Netwerken versterken en inzetten op het delen van kennis en ervaringen tussen 4de Pijlerorganisaties onderling en hun partners.

Context

Het onderling delen van kennis en expertise tussen 4de Pijlerorganisaties is cruciaal om efficiënter te werken en van elkaar te leren. Veel organisaties werken momenteel individueel, waardoor ze telkens afzonderlijk van elkaar opnieuw het wiel lijken uit te vinden. Door middel van versterkte netwerking en gestructureerde uitwisselingen kunnen ze niet alleen tijd en middelen besparen, maar ook de kwaliteit van hun projecten verbeteren. Dit proces kan bovendien bijdragen aan een sterkere verbinding tussen organisaties die actief zijn in dezelfde regio's, rond dezelfde thema's of met vergelijkbare uitdagingen.

Beleidsdoelstellingen

- 4de Pijlerorganisaties hebben toegang tot netwerken en events waar ze kennis en expertise kunnen delen met elkaar.
- Nieuwe organisaties krijgen begeleiding van ervaren 4de Pijlerinitiatieven, waarbij een systematisch meter- en peterschapsmodel wordt ontwikkeld.
- Er wordt een coachings- of buddymodel opgezet tussen organisaties die actief zijn in dezelfde regio en/of bezig zijn met dezelfde thema's of doelgroep, hierbij wordt het 'buddyschap' met diasporaorganisaties extra gestimuleerd.
- De kennis en ervaring van partners in het Globale Zuiden en diaspora organisaties worden integraal betrokken en geïntegreerd in het leerproces van de 4de Pijlerorganisaties.

Mogelijke activiteiten

- Het 4de Pijlersteunpunt organiseert intervisieavonden en netwerkmomenten rond projectmanagement, interculturele samenwerking, partnerwerking, thematische of geografische uitwisselingsmomenten. Om zo expertise en samenwerking te versterken.
- Het 4de Pijlersteunpunt stimuleert onderling contact op online platforms waar organisaties ervaringen kunnen delen en vragen kunnen stellen.
- Het 4de Pijlersteunpunt ontwikkelt een buddy/coachingprogramma waarbij ervaren organisaties nieuwe initiatieven begeleiden. Maar ook tussen organisaties die actief zijn in dezelfde regio's, dezelfde thema's of met diasporaorganisaties.

3. 4de Pijlerorganisaties versterken op financieel, structureel en operationeel vlak, met aandacht voor financiële stabiliteit via diversificatie van inkomsten en meer steun van overheden en bedrijven in Vlaanderen én in de partnerlanden.

Context

Vele 4de Pijlerorganisaties gaven aan dat ze uitdagingen ervaren op financieel vlak. Het is voor veel van hen moeilijk om structurele steun te ontvangen, nieuwe schenkers te vinden, of subsidies aan te vragen. Daarnaast is het diversifiëren van inkomstenstromen, bijvoorbeeld door ook in het partnerland stabiele bronnen van inkomsten te ontwikkelen, een uitdaging. Dit is nochtans cruciaal met het oog op het principe van shifting the power: het versterken van de autonomie en duurzaamheid van organisaties in partnerlanden, zodat zij op termijn zonder afhankelijkheid van Belgische steun kunnen blijven opereren.

Het 4de Pijlersteunpunt wil deze organisaties versterken door hen tools, inspiratie en begeleiding te bieden. Hierbij wordt zowel gefocust op directe ondersteuning via bestaande middelen, zoals het 11.11.11-Fonds voor 4de Pijlers, als op capaciteitsversterking om organisaties financieel veerkrachtiger te maken.

Beleidsdoelstellingen

- 4de Pijlerorganisaties zijn beter uitgerust om hun inkomsten te diversifiëren, zowel in Vlaanderen als in hun partnerlanden.
- Organisaties in het Globale Zuiden bouwen aan financiële duurzaamheid en kunnen hun projecten autonoom voortzetten.
- Het 11.11.11-Fonds blijft een belangrijke pijler van directe ondersteuning voor 4de Pijlerorganisaties.
- De kwaliteit van projectaanvragen wordt verhoogd door gerichte training, feedback en coaching.

Wat we al doen en behouden

- Het 4de Pijlersteunpunt biedt jaarlijks directe projectsteun aan zo'n 100 4de Pijlerorganisaties via het 11.11.11-Fonds dat wordt gefinancierd met de opbrengsten uit de najaarscampagne van 11.11.11. Hiervoor moeten organisaties een projectdossier indienen dat beoordeeld wordt op kwaliteit, impact en haalbaarheid.
- Via workshops en vormingsmomenten wordt kennis gedeeld over fondsenwerving, projectbeheer en het ontwikkelen van een duurzame inkomstenstrategie.
- In samenwerking met de Nederlandse organisatie Wilde Ganzen biedt het steunpunt info en training aan door middel van de '[Change the Game](#)'-app, gericht op het verwerven van middelen in het partnerland zelf.
- Het steunpunt beantwoordt via de helpdesk specifieke vragen van 4de Pijlerorganisaties rond financiering en fondsenwerving, en verwijst indien mogelijk door naar partners en netwerken die organisaties hier verder bij kunnen helpen.
- Op de website van het 4de Pijlersteunpunt kunnen 4de Pijlerorganisaties in het online handboek al heel wat informatie vinden over subsidies.

Mogelijke activiteiten

- Het 4de Pijlersteunpunt ontwikkelt een aanvullende toolbox met concrete tips, sjablonen en handleidingen rond fondsenwerving, subsidiedossiers, en het opzetten van lokale inkomstenbronnen in het partnerland.
- In het online handboek breiden we het hoofdstuk rond fondsenwerving uit met de info uit onze vormingen en good practices.
- Het 4de Pijlersteunpunt organiseert webinars en/of workshops over financiële veerkracht, met thema's zoals crowdfunding, donorbeheer, en lokale financieringsstrategieën.
- We inspireren meer organisaties om sociale ondernemingen op te zetten of te ondersteunen.
- Het 4de Pijlersteunpunt ontwikkelt een infosessie 'Hoe schrijf je een sterk projectvoorstel' met daarin de criteria en vereisten voor een succesvolle aanvraag.
- Het 4de Pijlersteunpunt biedt een feedback- en leertraject voor organisaties met afgewezen dossiers bij het 11-fonds.
- Het 4de Pijlersteunpunt verzamelt en deelt inspirerende voorbeelden van succesvolle financiële strategieën van 4de Pijlerorganisaties en hun partners.
- Het 4de Pijlersteunpunt informeert over en ondersteunt pilootprojecten rond innovatieve vormen van financiering, zoals revolving funds, microfinanciering, of social impact bonds.

4. Gericht inzetten op het aantrekken van nieuwe sympathisanten en vrijwilligers om de impact en draagkracht van de 4de Pijlerorganisaties te vergroten en waarborgen.

Context

Het aantrekken van nieuwe sympathisanten en vrijwilligers is cruciaal voor de duurzaamheid en groei van 4de Pijlerorganisaties. Hoewel veel initiatieven rekenen op een vaste groep donateurs en vrijwilligers, blijft het een uitdaging om nieuwe mensen te bereiken en hen te betrekken bij de werking. Dit geldt zowel op lokaal als Vlaams niveau.

Sociale media bieden kansen om een breder publiek aan te spreken, maar veel organisaties zoeken nog hoe ze hun verhaal krachtig en authentiek kunnen brengen op voor hen nieuwe media. Hoe bereik je een jonger publiek? Hoe zorg je ervoor dat je boodschap niet verloren gaat in de overvloed aan online content?

Daarnaast is er nood aan strategieën om het verhaal van de organisatie ook buiten sociale media te verspreiden, bijvoorbeeld via lokale netwerken, evenementen en samenwerkingen. De overdracht van de werking naar een jongere generatie vrijwilligers en sympathisanten is een belangrijke uitdaging voor de toekomst.

Beleidsdoelstellingen

- 4de Pijlerorganisaties ondersteunen in het aantrekken van nieuwe sympathisanten en vrijwilligers.
- Versterken van de communicatiecapaciteit van organisaties, zowel online als offline.
- Bevorderen van de intergenerationele overdracht binnen 4de Pijlerinitiatieven.

Wat we al doen en behouden

- Delen van inspirerende verhalen en praktijkvoorbeelden via sociale media en de website.
- Organisatie van netwerkmomenten waar organisaties ervaringen kunnen uitwisselen over vrijwilligerswerving en communicatie.
- Organisatie van specifieke vormingen over communicatie, social media en contentplanning.
- In de basisvorming zit een groot stuk over netwerken opbouwen om zo mensen te overtuigen om geld of tijd te geven.
- Begeleiding via de helpdesk bij specifieke vragen rond communicatie en zichtbaarheid.

Mogelijke activiteiten

- Het 4de Pijlersteunpunt organiseert workshops rond effectieve sociale media-strategieën: hoe bereik je een breder publiek, hoe vertel je je verhaal authentiek en zet je mensen aan tot actie
- Het 4de Pijlersteunpunt ontwikkelt een communicatiegids met praktische tips voor het gebruik van sociale media, storytelling en het opbouwen van een community, die ze beschikbaar stelt in het online handboek.
- Het 4de Pijlersteunpunt bekijkt de mogelijkheid om in te zetten op intergenerationele activiteiten en mentoringprogramma's waarbij vrijwilligers met ervaring hun kennis doorgeven aan andere generaties.
- Het 4de Pijlersteunpunt biedt coaching en inspiratie rond het werven van vrijwilligers en donateurs, met aandacht voor zowel digitale als persoonlijke benaderingen.

5. Administratieve ondersteuning bieden aan 4de Pijlerorganisaties om hen te begeleiden bij de toenemende administratieve verplichtingen en hindernissen, en dat zowel hier als in het partnerland.

Context

4de Pijlerorganisaties ervaren vaak administratieve uitdagingen, gaande van complexe regelgeving rond fiscale attesten of vzw-wetgeving tot uiteenlopende vereisten bij subsidieaanvragen. De toenemende nood aan professionalisering en de stijgende administratieve druk, zowel vanuit financieringsorganisaties als overheden, maken het voor veel vrijwilligersorganisaties moeilijk om efficiënt te blijven werken.

Bovendien verschillen de regels vaak per gemeente, wat leidt tot extra onduidelijkheid. Ook de wijzigingen in de wetgeving rond VZW-statuten en de verplichting tot het verzamelen van rijksregisternummers voor fiscale attesten vragen extra inspanningen. Er is nood aan zowel praktische ondersteuning als belangenbehartiging om deze administratieve last te verlichten.

Beleidsdoelstellingen

- Vereenvoudigen van administratieve processen door ondersteuning en belangenbehartiging.
- Versterken van de kennis en vaardigheden van organisaties rond administratieve verplichtingen.
- Pleiten voor meer uniforme en toegankelijke regelgeving op verschillende bestuursniveaus.

Wat we al doen en behouden

- Verstrekken van basisinformatie via de helpdesk en het handboek over administratieve verplichtingen.
- Doorverwijzing naar gespecialiseerde organisaties voor complexe juridische en administratieve vragen.
- Belangrijke updates over wijzigingen in wet- en regelgeving delen via nieuwsbrief, website en vormingen.

Mogelijke activiteiten

- Het 4de Pijlersteunpunt communiceert via haar verschillende kanalen en organiseert praktische vormingen over nieuwe afspraken rond bijvoorbeeld fiscale attesten of wetgeving, eventueel met experts (van bijvoorbeeld FOD Financiën).
- Het 4de Pijlersteunpunt ontwikkelt, actualiseert en breidt de hoofdstukken met betrekking tot administratie uit in het online handboek.
- Het 4de Pijlersteunpunt richt een kennisnetwerk (zoals het buddytraject) op binnen het 4de Pijlersteunpunt voor uitwisseling van ervaringen en good practices.
- Het 4de Pijlersteunpunt engageert zich in lobbywerk en belangenbehartiging, in samenwerking met partners zoals 11.11.11 en de impactcoalitie, om administratieve vereenvoudiging te bepleiten.
- Het 4de Pijlersteunpunt bekijkt de mogelijkheid om bij subsidieaanvragen eenvoudiger te rapporteren, bijvoorbeeld door herhaling van eerdere projectbeschrijvingen toe te laten.
- Het 4de Pijlersteunpunt adviseert overheden om subsidieaanvragen eenvoudiger, maar niet minder kwaliteitsvol, te maken. Dit is ook een voordeel in het bereiken van diasporaorganisaties.
- Het 4de Pijlersteunpunt verzamelt signalen vanuit het veld over administratieve knelpunten om deze te agenderen bij relevante overheidsinstanties.

6. De vertegenwoordigers van de diaspora actiever betrekken bij de Internationale Solidariteitsbeweging en extra ondersteunen om hun projecten in hun thuislanden te realiseren.

Context

Er is steeds meer vraag van burgers met een migratieachtergrond naar actieve ondersteuning voor de projecten die ze opzetten in hun herkomstland. Ook netwerken en verenigingen van mensen met een migratieachtergrond hebben interesse in het opstarten van internationale projecten.

Federaties van diasporaorganisaties hebben niet de capaciteit en expertise om diasporaverenigingen te begeleiden op het terrein van internationale solidariteit. Provinciale diensten nemen dit deels op, maar met een beperkte capaciteit. Steden en gemeenten doen hun best, maar hebben niet altijd de ruimte en de expertise om tot een coherente begeleiding te komen. Op gemeentelijk vlak ligt er ook de uitdaging om diasporaorganisaties actief te betrekken bij de GRIS. In sommige gemeenten lukt dat goed. In andere minder. Hoe kan die samenwerking groeien en welke plaats kan de lokale GRIS bieden aan deze 'nieuwe' actor?

Hoewel je a priori een bevoorrechte rol zou verwachten voor deze doelgroep als het gaat om internationale samenwerkingen, blijven zij tot heden heel weinig betrokken bij en nauwelijks zichtbaar aanwezig in brede beweging van internationale solidariteit. In het kader van het maatschappelijk debat over migratie is er een grote nood aan een positiever en verbredend verhaal hierover. De inspanningen tonen van diaspora als sociale en solidaire ondernemers in hun herkomstland speelt hierin zeker een rol.

Beleidsdoelstellingen

- Diasporaverenigingen die projecten ondernemen, weten waar ze terecht kunnen voor ondersteuning en omkadering. Er zijn procedures en structurele omkadering uitgewerkt voor deze verenigingen.
- De capaciteit van diasporaverenigingen om hun project te ondernemen is versterkt. Ze vinden voldoende ondersteuning en partners om hun project te realiseren.
- Het publiek in Vlaanderen maakt kennis met de diasporaverenigingen als actieve wereldburgers en bruggenbouwers in de lokale beweging (vb. via de GRIS).
- Het netwerk van diasporaverenigingen in Vlaanderen is versterkt en er zijn bruggen gebouwd met andere actoren in Vlaanderen (ngo's, bedrijven, steden en gemeenten, ...)
- De beleidsmakers erkennen de rol van diasporaverenigingen als bruggenbouwers en actors binnen internationale solidariteit.
- Alle 4de Pijlerorganisaties zijn aangemoedigd om een samenwerkingsverband aan te gaan met een diasporavereniging uit het thuisland van hun project of met het thema waar ze actief rond zijn.

Wat we al doen en behouden

Sinds 2015 organiseerde het 4de Pijlersteunpunt elk jaar 2 reeksen van basisvormingen om diasporaverenigingen te versterken in hun capaciteit om hun projecten te realiseren. Het 4de Pijlersteunpunt werkte in dat kader de voorbije jaren ook al een netwerk uit met diverse actoren die betrokken zijn met de ondersteuning van deze groepen en/of die met de vragen van deze groepen geconfronteerd worden.

Een uitgebreid hoofdstuk in het handboek over bereiken, betrekken, en ondersteunen van diasporaorganisaties met ook tips en tricks voor diasporaorganisaties zelf.

Het 4de Pijlersteunpunt wordt echter ook geconfronteerd met beperkingen: de vele vragen naar meer intensieve, individuele coaching van diasporagroepen kan ze, gezien de beperkte mankracht (3VTE), niet volledig opnemen. Coaching van mensen met een migratieachtergrond vergt nu eenmaal meer personeelstijd. Nochtans blijken zulke coaching initiatieven, zoals het coaching traject dat Ondernemers voor Ondernemers organiseerde voor jonge Afrikaanse ondernemers, veel potentieel te hebben.

Het 4de Pijlersteunpunt bereikt in 2024 in alle facetten (registraties, vormingen, helpdesk, panel en stuurgroep) +- 15% mensen met een migratieachtergrond. In 2019 was dat 7%.

Mogelijke activiteiten

- In overleg met diverse ondersteuningsactoren en de diaspora zelf onderzoekt het 4de Pijlersteunpunt de concrete noden en behoeften.
- Het 4de Pijlersteunpunt organiseert coaching trajecten voor diasporaverenigingen die projecten ondernemen en ondersteunt hen via helpdesk en vormingen (i.s.m. met andere actoren).
- Het 4de Pijlersteunpunt werkt modellen uit die een goede omkadering van deze groepen waarborgt (i.s.m. met andere actoren).
- Het 4de Pijlersteunpunt maakt good practices van samenwerking op lokaal vlak zichtbaar.
- Het 4de Pijlersteunpunt organiseert en faciliteert netwerkmomenten waar diaspora en 4de Pijlerorganisaties elkaar kunnen ontmoeten.
- Het 4de Pijlersteunpunt faciliteert uitwisseling en samenwerking tussen diaspora organisaties en 4de Pijlerorganisaties die actief zijn in dezelfde regio.
- Het 4de Pijlersteunpunt zet een buddytraject op waarbij we stimuleren om samen te werken met diasporaorganisaties om zo in beide richtingen te leren van elkaars expertise.

7. Kritisch kijken en groeien naar een eigentijds vrijwilligerswerk en stages in het buitenland waar alle betrokkenen voordelen en geen schade aan ondervinden.

Context

Vlaamse 4de Pijlerinitiatieven bieden elk jaar aan honderden jongeren de kans om een onvervangbare ervaring op te doen als vrijwilliger of stagiair in een ander land. Deze 'inleefreis' biedt een unieke gelegenheid aan onze jongeren om op te groeien als 'wereldburger'. Toch leven hierover vele vragen bij 4de Pijlerinitiatieven en andere internationale actoren: in hoeverre moeten en kunnen 4de Pijlerinitiatieven kwaliteitsvol inzetten op deze internationale uitwisselingen? Wat zijn de voorwaarden? Hoe ziet een goede voorbereiding eruit? Welke verwachtingen mogen we naar voor schuiven en wat zijn de beperkingen en valkuilen? Wat leren vrijwilligers nu echt van zo een internationale ervaring? Zijn zij ook een echte meerwaarde voor de partnerorganisatie? Hoe ga je om met het bewustmakend en/of fondsenwervend effect dat je kunt hebben vanuit België?...

Beleidsdoelstellingen

- Er is een duidelijk, gedragen kader met toolbox (checklist, voorbereidingskader, ...) opgemaakt i.s.m. betrokken actoren voor de inzet van vrijwilligers in projecten in het Globale Zuiden.
- Dit kader is verspreid en gedeeld met 4de Pijlerinitiatieven die met vrijwilligers ter plaatse willen werken

Wat we al doen en behouden

- Organiseerde in 2019 een conferentie in Mechelen met verschillende stakeholders rond vrijwilligerswerk en stages.
- Ontwikkelde een workshop voor de Dag van de 4de Pijler om organisaties en vrijwilligers te ondersteunen rond dit thema.
- Breidde het online handboek van het 4de Pijlersteunpunt uit met nieuwe hoofdstukken, gericht op zowel vrijwilligers/stagiairs als organisaties die vrijwilligerswerk en stages aanbieden.
- Gaf infosessies aan jongeren en studenten met buitenlandplannen op events van Enabel en Jint.

Mogelijke activiteiten

- Er wordt een werkgroep opgericht om dit kader verder uit te werken. Het 4de Pijlersteunpunt betreft hiervoor Hogescholen en Universiteiten en universiteitswerking, bijv. UCOS, voor hun expertise.

8. 4de Pijlerorganisaties sterker verankeren in de Internationale Solidariteitsbeweging door hen nauwer te betrekken bij beleidsthema's en samenwerkingen stimuleren, zowel in Vlaanderen als in de partnerlanden.

Context

Als koepel van de Internationale Solidariteit bouwt 11.11.11 aan een brede en krachtige beweging in Vlaanderen. 11.11.11 wil een groot draagvlak creëren om de boodschap voor solidaire internationale samenwerking sterk te laten wegen op de politieke besluitvorming. Vanuit die ambitie nam de koepel sinds 2009 de uitbouw van het 4de Pijlersteunpunt op zich. 11.11.11 zet hierbij in op het bekend maken van 4de Pijlerorganisaties bij het publiek en het waarderen en plaats bieden van de 4de Pijlerorganisaties in de sector van ontwikkelingssamenwerking.

Maar ondanks het feit dat 4de Pijlerorganisaties door Patrick Develtere (voormalig Hoogleraar van het HIVA) als toonaangevend in ontwikkelingssamenwerking werden benoemd, voelen 4de Pijlerorganisaties zélf zich niet altijd betrokken bij die brede thema's waar de andere 'pijlers' binnen de sector van ontwikkelingssamenwerking rond werken. Van hulpreflex en liefdadigheid naar de meer politiek-structurele context. Welke rol hebben de 4de Pijler en haar partners daar te spelen in het Globale Zuiden? Maar ook, hoe solidariseren we met andere bewegingen, verenigingen die mondiale veranderingen nastreven (klimaat, milieu, armoede, fairtrade, schone kleren, korte keten, ...)?

Beleidsdoelstellingen

- De 11.11.11 - najaarscampagne is zodanig uitgewerkt dat ook 4de Pijlerorganisaties zich voldoende betrokken voelen om mee te doen.
- De communicatie van 11.11.11 weerspiegelt het belang van 4de Pijlerorganisaties in de brede beweging rond internationale solidariteit
- De 11.11.11-standpunten en dossiers zijn gevoed door de expertise van relevante 4de Pijlerinitiatieven
- De expertise van 4de Pijlerorganisaties wordt als betrouwbaar en waardevol ingeschat door andere actoren in de sector.
- De 4de Pijler is geïnformeerd en gevormd over bredere mondiale thema's.
- De 4de Pijler neemt deel aan en solidariseert met campagnes en werking van verenigingen die mondiale verbetering (in Noord en Zuid) nastreven.

Wat we al doen en behouden

Sinds enkele jaren worden 4de Pijlerorganisaties gestimuleerd om ook deel te nemen aan de jaarlijkse 11.11.11-campagne. Onder andere via het 11.11.11-Fonds voor 4de Pijlerorganisaties en het 4de Pijlerpanel. Het 11.11.11-Fonds voor 4de Pijlers is een budget dat vrijgemaakt wordt vanuit de jaarlijkse 11.11.11-campagne. 4de Pijlerinitiatieven kunnen jaarlijks een aanvraag voor dit fonds indienen en moeten daarbij aantonen hoe ze hebben bijgedragen aan de 11.11.11-campagne. Dit is niet onlogisch, gezien het 11.11.11-Fonds voor 4de Pijlerorganisaties gevuld wordt met middelen die tijdens diezelfde campagne worden ingezameld.

Via het 4de Pijlerpanel geeft 11.11.11 en het 4de Pijlersteunpunt de 4de Pijlerinitiatieven ook inspraak in de thema's van de brede Noord-Zuidbeweging. Het 4de Pijlerpanel vormt een netwerk waarbinnen 4de Pijlerorganisaties samen met anderen discussiëren over die thema's. Het 4de Pijlerpanel vergadert zesmaandelijks.

Daarnaast stimuleert 11.11.11 en het 4de Pijlersteunpunt 4de Pijlerinitiatieven om samen met hun Gemeentelijke Raad voor Internationale Solidariteit (GRIS) aan lokale beleidsbeïnvloeding te doen. Dit gaat dan over mondiale thema's en internationale solidariteit waar lokale besturen binnen hun bevoegdheden een rechtstreekse impact op kunnen hebben. Denk aan een fairtrade-aankoopbeleid, ethisch financieren, de realisatie van de Duurzame Ontwikkelingsdoelstellingen, ...

Mogelijke activiteiten

- In de interne, maar vooral ook in de externe communicatie van 11.11.11 worden waardevolle voorbeelden van 4de Pijlerinitiatieven getoond.
- Bij opmaak van beleidsdossiers, standpunten, ... is de expertise van relevante 4de Pijlerinitiatieven onderzocht en meegenomen. Hiervoor wordt een beleidslijn en plan van aanpak uitgewerkt met zuid- en beleidsdienst van 11.11.11.
- Het aanbod van 11.11.11 (vormingen, conferenties, campagnes, toolboxen, ...) wordt zo volledig mogelijk aangeboden (en gecommuniceerd) aan de 4de Pijlerorganisaties.
- 4de Pijlerinitiatieven zijn systematisch uitgenodigd op conferenties en overleg in de sector waarbij hun expertise een meerwaarde kan zijn.
- De specifieke expertise van diasporagroepen is geraadpleegd en opgenomen, zeker waar het hun herkomstland betreft.
- Het 4de Pijlersteunpunt informeert en organiseert vormingen rond bredere maatschappelijk mondiale thema's en roept 4de Pijlerorganisaties op tot samenwerking en solidarisering.

9. De stem van de 4de Pijler vertegenwoordigen en vergroten bij overheden, stakeholders en het brede publiek, en zo gezamenlijk werk maken van een geëngageerde lokale mondiale werking.

Context

4de Pijlerinitiatieven worden steeds vaker erkend als een belangrijke actor binnen het beleidsdomein van ontwikkelingssamenwerking en internationale solidariteit. Op gemeentelijk en provinciaal niveau vertaalt deze erkenning zich in concrete en financiële ondersteuning. In Vlaanderen is er weliswaar ondersteuning via het 4de Pijlersteunpunt, maar ontbreekt rechtstreekse subsidiëring van 4de Pijlerinitiatieven (met uitzondering van het Partnerschap voor Water). Op federaal niveau blijven deze initiatieven grotendeels onbekend en ondergewaardeerd. 4de Pijlerinitiatieven zijn echter wel vragende partij voor meer waardering op Vlaams en federaal niveau en eventueel ook Europees (zie volgende uitdaging).

Daarnaast speelt de beperkte zichtbaarheid van de 4de Pijler een rol. Ondanks hun impact op internationale samenwerking, is de naam '4de Pijler' weinig bekend bij het brede publiek en zelfs bij beleidsmakers. Dit beperkt niet alleen hun invloed, maar ook de mogelijkheden tot bredere steun en samenwerking.

Beleidsdoelstellingen

- 4de Pijlerinitiatieven zijn nu hoger gewaardeerd op federaal en Vlaams niveau.
- Er is een strategie uitgewerkt en geïmplementeerd om 4de Pijlerinitiatieven financieel te ondersteunen op Vlaams en federaal niveau. Deze strategie wordt onderschreven door 11.11.11 en de ngo-federatie.
- Er is een gemeenschappelijk standpunt ontwikkeld en uitgerold samen met de Franstalige partners CNCD en ACODEV.
- De naamsbekendheid van de 4de Pijler vergroten bij het brede publiek, beleidsmakers, NGO's en andere relevante actoren.
- 4de Pijlerorganisaties versterken in hun vermogen om hun eigen zichtbaarheid te vergroten.
- Inzetten op persoonlijke netwerken en directe contacten met beleidsmakers en overheden.

Wat we al doen en behouden

Met het 4de Pijlerpanel (en de steun van 11.11.11) probeert het 4de Pijlersteunpunt de belangen van 4de Pijlerorganisaties als collectief te vrijwaren en/of te versterken. Zo werd in de provincie Antwerpen bekomen dat, ondanks de afslanking van de provincie, de financiële ondersteuning voor 4de Pijlerinitiatieven niet werd afgebouwd, maar zelfs werd vergroot en nu ook organisatorisch wordt ondersteund door het 4de Pijlersteunpunt.

Mogelijke activiteiten

- Het 4de Pijlersteunpunt faciliteert het overleg tussen 11.11.11, ngo-federatie en de stuurgroep van het 4de Pijlerpanel;
- Het 4de Pijlersteunpunt faciliteert het overleg met CNCD en ACODEV.
- Het 4de Pijlersteunpunt en 11.11.11, ngo-federatie, CNCD en ACODEV gaan in overleg met het kabinet en de federale dienst ontwikkelingssamenwerking (ENABEL).

10. Inzetten op een grotere zichtbaarheid van de 4de Pijlerinitiatieven bij het brede publiek, om hun maatschappelijke relevantie en impact te benadrukken.

Context

Hoewel 4de Pijlerinitiatieven een belangrijke rol spelen in internationale samenwerking, blijft hun bekendheid in Vlaanderen en bij beleidsmakers beperkt. De naam '4de Pijler' is bij het brede publiek en zelfs bij relevante stakeholders vaak onbekend. Dit beperkt niet alleen de zichtbaarheid van hun impact, maar ook de mogelijkheden tot bredere steun en samenwerking.

Tot nu toe focust het 4de Pijlerfonds op de ondersteuning van projecten in partnerlanden. Er leeft echter de vraag of een deel van de middelen kan worden ingezet om initiatieven te ondersteunen die gericht zijn op zichtbaarheid in Vlaanderen. Dit kan bijvoorbeeld gaan om het organiseren van lezingen, publieke events of campagnes, waarbij een deel van het fonds specifiek wordt gereserveerd voor dergelijke activiteiten.

Bovendien blijkt dat persoonlijke contacten met overheden en beleidsmakers effectiever zijn dan digitale communicatie. Er is nood aan kennisdeling over hoe dergelijke netwerken kunnen worden opgebouwd en versterkt.

Beleidsdoelstellingen

- De zichtbaarheid van lokale projecten vergroten en meer waardering creëren voor internationale solidariteit.
- Bewustzijn rond internationale solidariteit versterken bij burgers en lokale beleidsmakers.
- Lokale politici stimuleren om op te treden als ambassadeurs van internationale solidariteit.
- Bevoegde schepenen aanmoedigen om internationale solidariteit hoog op de lokale agenda te plaatsen en blijvend te investeren in een sterk Mondiaal Beleid.

Mogelijke activiteiten

- Het 4de Pijlersteunpunt onderzoekt of een deel van het 4de Pijlerfonds kan worden gereserveerd voor initiatieven die de zichtbaarheid van 4de Pijlerorganisaties in Vlaanderen vergroten.
- Het 4de Pijlersteunpunt organiseert in samenwerking met de communicatiemedewerkers van 11.11.11 een campagne gericht op mandatarissen, overheden, NGO's en het brede publiek om de 4de Pijlerorganisaties in de kijker te zetten.
- Het 4de Pijlersteunpunt zet actiever in op onlinecommunicatie via de website en sociale media om 4de Pijlerinitiatieven in de kijker te zetten.
- Het 4de Pijlersteunpunt ondersteunt 4de Pijlerinitiatieven bij het organiseren van eigen events, lezingen en sensibiliseringsacties.
- Inzetten op vorming rond netwerken en lobbyen, inclusief het uitnodigen van sprekers die ervaring hebben met beleidsbeïnvloeding en het opbouwen van persoonlijke contacten met overheden.
- Creëren van communicatietools en -materialen die 4de Pijlerorganisaties kunnen gebruiken om hun werking zichtbaar te maken.

11. Samenwerken in internationale en Europese netwerken om de ondersteuning voor burgerinitiatieven voor mondiale solidariteit in diverse landen te versterken.

Context

Vlaanderen is natuurlijk niet uniek met deze initiatieven van burgers voor ontwikkelingsprojecten, ook in de rest van Europa zijn burgerinitiatieven voor internationale solidariteit actief. Europese samenwerking en uitwisseling lijkt dan ook logisch en kan versterkend werken. Vanuit contacten van het 4de Pijlersteunpunt met vergelijkbare organisaties in andere Europese landen, is het duidelijk dat op dit vlak nog heel wat kansen liggen (visieontwikkeling, uitwisseling van vormen, toolkits, methoden, Europese financiering, netwerking tussen burgerinitiatieven op Europees niveau...).

Beleidsdoelstellingen

- Er is een sterke samenwerking uitgebouwd met verschillende gelijkaardige actoren in diverse Europese landen.
- De samenwerking om Europese projectmiddelen te verkrijgen is verdergezet. De projecten zijn kans om de uitdagingen in deze strategienota te realiseren.

Wat we al doen en behouden

Er zijn verschillende vergelijkbare ondersteunende organisaties voor 'citizen initiatives for the global South' (CIGS) in een aantal Europese landen. Het 4de Pijlersteunpunt heeft contacten en diepgaande samenwerkingen met deze actoren opgebouwd, vooral in het kader van projecten die gefinancierd werden met Europese subsidies (o.m. 'Global Steps', 'FRAME, VOICE, REPORT', 'Connect for Global Change'). Partners hierin waren o.m. Wilde Ganzen, NCDO, Partin (Nederland), La Guilde/agence des microprojets, Cap Solidarité, RESACOOOP (Frankrijk), Welsh Center for International Affairs (Wales, GB), CISU (Denemarken), KEPA, Fingo (Finland), Consortio NGO Piemontesi (Italië), Lafede – Organizacions per a la Justícia Global (Spanje), SLOGA (Slovenië), Lapas (Letland), Grupa Zagranica (Polen), VBP (Litouwen)

Er is ook samenwerking in het kader van 2 Europese conferenties (zie ook verder) over Citizen initiatives. Deze vonden in Brussel plaats en werden gehost door het 4de Pijlersteunpunt. Deelnemers: academici, Europese ondersteunende organisaties voor CIGS en burgerinitiatieven vanuit heel Europa.

Vooral met Wilde Ganzen is er een hechte band. Dankzij de samenwerking met het 4de Pijlersteunpunt stelt Wilde Ganzen hun budget en ondersteuning ook ter beschikking van Vlaamse 4de Pijlerorganisaties.

Mogelijke extra activiteiten

- Er wordt ingezet op structurele contacten, overleg en samenwerking met verschillende gelijkaardige actoren in diverse Europese landen.
- Netwerking tussen Nederlandse en Vlaamse 4de Pijlerinitiatieven (vb. In kader van Dag van de 4de Pijler, Wilde Ganzendag in Amersfoort of Partin-dag) wordt gefaciliteerd. Inhoudelijke online sessies worden door het 4de Pijlersteunpunt en Wilde Ganzen samen georganiseerd.
- In eigen land wordt er ingezet op contact, uitwisseling en samenwerking met het Brusselse 4de Pijlersteunpunt en met CASIW (Waals 4de Pijlersteunpunt).

Besluit en operationalisering (planning)

Het belangrijkste signaal uit de onderzoeken en gesprekken was 'Het 4de Pijlersteunpunt is goed bezig'. Wat natuurlijk, naast toch ook wel een zekere trots, ook de essentiële opdracht mee geeft om de concrete werking verder te blijven zetten met dezelfde kwaliteit.

Onze visie en kompas voor de toekomst gaat duidelijk over **shifting the power, innovatie en uitwisseling van expertise**. Al de activiteiten van het 4de Pijlersteunpunt moeten helpen om deze hedendaagse visie op projecten van internationale solidariteit te realiseren en implementeren. De huidige tendensen en uitdagingen zal het 4de Pijlersteunpunt opnemen in concrete actieplannen die per jaar worden uitgewerkt. Belangrijk hierbij is dat rekening wordt gehouden met het uitgangspunt van dit rapport: dat niet alle voorstellen en activiteiten onmiddellijk in praktijk zullen kunnen worden omgezet, wegens de beperkte VTE van het 4de Pijlersteunpunt. Als er middelen (financieel of personeel) vrijkomen of extra worden aangebracht dan zal in overleg met de Stuurgroep, het 4de Pijlerpanel en de directie van 11.11.11 steeds bekeken worden welke uitdagingen uit dit document prioriteit krijgen.

4de Pijlersteunpunt / 11.11.11
April 2025

